

Buitenland- plannen van Nederlandse studenten voor 2022-2023

Welke factoren spelen een rol
in de keuze om wel of niet over
de grens te gaan voor een
studie, stage of tussenjaar?

juni 2022

Inhoud

Belangrijkste bevindingen	3
Inleiding	4
Eerder onderzoek	5
Actuele ontwikkelingen	5
Methodologie	6
Verspreiding	6
Respondenten	6
Verdeling tussen onderwijssectoren	6
Representativiteit	7
Resultaten	8
Plannen om naar het buitenland te gaan	8
Studie, stage of tussenjaar	9
Vertrekmoment	10
Bestemming	11
Beurzen	12
Motivatie	12
Gewijzigde plannen	14
Een andere bestemming	15
Bepalende factoren	15
Invloed van actuele ontwikkelingen	17
Interesse in andere vormen van internationale ervaring	19
Wat vinden studenten van de (online) alternatieven?	19
Conclusies	21
Aanbevelingen	23
Referenties	24

Belangrijkste bevindingen

In deze survey hebben wij studenten en scholieren in Nederland gevraagd naar hun (buitenland)plannen voor komend studiejaar (2022-2023). Bovendien hebben we gevraagd welke factoren van invloed zijn op hun keuze om wel of niet over de grens te gaan voor studie, stage of een tussenjaar. De survey werd tussen 24 maart en 13 april 2022 uitgezet. Hieronder beschrijven we de belangrijkste bevindingen. In het rapport worden de uitkomsten van dit onderzoek uitvoeriger behandeld, evenals onze aanbevelingen voor mbo-scholen en ho-instellingen.

- **Ruim twee derde van de 515 ondervraagde studenten en scholieren heeft buitenlandplannen voor het komende studiejaar.** De grote meerderheid van de studenten in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en het hoger onderwijs (ho) gaat voor een deel van de studie of een stage de grens over. Onder scholieren in het laatste jaar van het voortgezet onderwijs is een tussenjaar de populairste optie.
- **Meer dan de helft van de studenten en scholieren met buitenlandplannen voor 2022-2023 kiest voor een bestemming binnen de Europese Economische Ruimte (EER).** Binnen die groep trekt Spanje het grootste aandeel studenten aan. **Een derde is van plan buiten de EER af te reizen**, waar de Verenigde Staten de populairste bestemming zijn. Ongeveer een op de tien studenten wil naar Azië.
- **Negen op de tien studenten en scholieren die plannen hebben of hadden, gaan naar het buitenland om zichzelf en de wereld beter te leren kennen.** Acht op de tien studenten en scholieren geven ook leren samenwerken met mensen uit andere culturen en internationale vrienden maken als beweegredenen.
- **De verblijfskosten, cultuur en veiligheid zijn de top drie van factoren die een land aantrekkelijk maken om ernaartoe te gaan.** Welke taal er gesproken wordt speelt vooral voor mbo-studenten een belangrijke rol.
- **Een vijfde van de studenten en scholieren met plannen om naar het buitenland te gaan geeft aan dat hun plannen zijn gewijzigd.** In 2021 was dat maar liefst twee derde. Deze groep heeft meestal de plannen uitgesteld of de bestemming veranderd naar een land dichterbij huis.
- **Eigen motivatie is de vaakst genoemd bepalende factor** in de keuze om wel of niet naar het buitenland te gaan, **gevolgd door de toegevoegde waarde voor de opleiding/eigen ontwikkeling.** Onder mbo-studenten staat de toegevoegde waarde bovenaan, gevolgd door financiële overwegingen.
- **Bijna de helft geeft aan dat de coronacrisis (veel) invloed heeft op de buitenlandplannen.** De Brexit lijkt relatief gezien weinig invloed te hebben. Ongeveer een kwart van de studenten in het mbo of het wetenschappelijk onderwijs (wo) geeft aan dat klimaatverandering een rol speelt in hun plannen. Bij studenten uit het hoger beroepsonderwijs is dit een op de tien.
- **Ruim de helft van de studenten en scholieren is geïnteresseerd in deelname aan een internationaal project vanuit Nederland.**
- **Het grote merendeel ziet online varianten niet als vervanging voor een fysieke buitenlandervaring.** Dat bleek ook uit eerder onderzoek. Een online internationale ervaring kan, volgens vier op de tien studenten en scholieren, wel inspiratie voor een fysieke buitenlandervaring bieden.

Inleiding

In vergelijking met studenten uit andere EU-landen gaan Nederlandse studenten bovengemiddeld vaak naar het buitenland voor uitwisseling of stage. Van alle Nederlandse studenten in het hoger onderwijs (ho) gaat ongeveer een kwart voor tenminste drie maanden voor studie of stage naar het buitenland, de zogenaamde studiepuntmobiliteit. In het mbo gaat ongeveer 8% van de studenten naar het buitenland, met name voor stage. Vóór de coronacrisis groeide dit aantal studenten nog elk jaar, maar bij het uitbreken van de pandemie nam de uitgaande studentenmobiliteit ineens heel sterk af. Door inreisbeperkingen in andere landen of door beperkingen opgelegd vanuit de onderwijsinstellingen zelf was het vanaf maart 2020 veel moeilijker om voor studie of stage naar het buitenland te gaan. Studenten die al in het buitenland zaten, zouden hun colleges veelal online gaan volgen en ook stages werden grotendeels virtueel uitgevoerd (Nuffic, 2020).

Ook in 2021 zou de coronacrisis nog een grote invloed hebben op de buitenlandplannen en ervaringen van Nederlandse studenten. De onzekerheden rondom de ontwikkeling van de nieuwe virusvarianten, de reisbeperkingen, en de beperkende maatregelen in het sociale leven in diverse landen waren voor veel studenten redenen om hun buitenlandplannen uit te stellen of te wijzigen (Nuffic, 2021).

Dit onderzoek richt zich op de huidige stand van zaken wat betreft de uitgaande studentenmobiliteit. Wat zijn de buitenlandplannen van studenten in Nederland voor aankomend studiejaar (2022-2023) en welke factoren spelen daarin een belangrijke rol? Om deze vragen te beantwoorden hebben we een vragenlijst uitgezet onder studenten in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en het ho en onder scholieren in het laatste jaar van het voortgezet onderwijs. De uitkomsten van de vragenlijst worden in dit rapport beschreven.

Met dit rapport hopen we scholen en onderwijsinstellingen meer inzicht te geven in invloeden op de buitenlandplannen van Nederlandse studenten voor studiejaar 2022-2023.

Dit rapport bestaat uit:

- een samenvatting van het voorgaande rapport,
- een schets van de actuele ontwikkelingen die mogelijk invloed hebben op de keuzes van studenten,
- de resultaten van de vragenlijst “Wat zijn jouw (buitenland)plannen voor het komende studiejaar 2022-2023?”,
- onze conclusies en aanbevelingen voor onderwijsinstellingen.

Studiepuntmobiliteit is mobiliteit met als doel om een gedeelte van de studie in het buitenland af te ronden, zoals uitwisselingen, minors en stages.

Diplomamobiliteit is mobiliteit met als doel om een volledige bachelor- of masteropleiding te volgen in het buitenland.

Een **tussenjaar** in het buitenland kan verschillende doelen dienen, zoals reizen of vrijwilligerswerk. Deze vorm van studentenmobiliteit is niet gebonden aan het behalen van studiepunten.

Eerder onderzoek

Dit is inmiddels ons derde rapport over de buitenlandplannen van Nederlandse studenten en scholieren. In de eerste twee rapporten, [Gaan studenten in 2020-2021 nog naar het buitenland? \(2020\)](#) en [Over de grens tijdens de pandemie \(2021\)](#), onderzochten we voornamelijk de impact van de coronacrisis op de uitgaande studentenmobiliteit in Nederland. Nu we meer dan twee jaar verder zijn en de coronacrisis zich in een andere fase bevindt, geeft dit rapport een algemener inzicht in de beweegredenen en overwegingen die meespelen in de keuze om wel of niet over de grens te gaan voor een studie, stage of tussenjaar. Net als dat van vorig jaar richt het huidige rapport zich voornamelijk op studenten die voor aankomend studiejaar buitenlandplannen hebben of hadden.

In dit rapport leggen we ook verbanden met de situatie van vorig jaar. Om dit te doen hebben we een aantal vragen van vorig jaar opnieuw gesteld. We geven, waar relevant, het percentage van vorig jaar ter vergelijking. Hierbij is het echter belangrijk te onthouden dat de respondenten van dit jaar en vorig jaar van elkaar verschillen (zie ook *Verdeling tussen onderwijssectoren*).

Drie van de belangrijkste bevindingen uit het [rapport van 2021](#):

1. Vier op de tien de ondervraagde studenten gaven aan dat de coronacrisis hun mening over de buitenlandervaring niet had veranderd. Nagenoeg een kwart liet weten juist meer interesse te hebben om naar het buitenland te gaan.
2. Twee derde van de respondenten moesten de buitenlandplannen voor 2021-2022 wijzigen of zelfs annuleren.
3. Meer dan een kwart van de ondervraagde studenten stond positief tegenover online onderwijsvormen als alternatief voor fysieke buitenlandervaring.

Actuele ontwikkelingen

In 2022 lijkt de coronapandemie in veel (Westerse) landen steeds meer onder controle te zijn. Veel fysieke evenementen gaan weer als vanouds door en ook het internationale reizen neemt weer toe. De verwachting is dat de invloed van de coronapandemie op de internationale studentenmobiliteit dan ook steeds verder zal afnemen de komende tijd. Andere actuele ontwikkelingen zullen daarentegen een steeds grotere rol gaan spelen. Zo zien we al de eerste [effecten van de Brexit op de mobiliteit](#) van en naar het VK. Hoewel de definitieve cijfers hierover nog niet allemaal binnen zijn lijkt zowel de studie- als stagemobiliteit tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk sterk te zijn teruggelopen ten opzichte van vóór de Brexit. Dit terwijl het VK voor bijvoorbeeld Nederlandse studenten traditioneel een van de populairste bestemmingen was.

Daarnaast heeft de oorlog die eind februari 2022 uitbrak tussen Oekraïne en Rusland de spanningen in heel Europa verhoogd. Veel landen kondigden aan hun militaire uitgaven te verhogen en Zweden en Finland vroegen lidmaatschap aan van de NAVO. Met name in het oostelijke deel van Europa wordt er met spanning gekeken naar de ontwikkelingen. Of en op welke manier deze politieke onrust invloed zal hebben op de internationale studentenmobiliteit zal in de komende jaren duidelijk worden.

Naast deze politieke ontwikkelingen heeft ook klimaatverandering en alles dat daarmee samenhangt steeds meer invloed op ons dagelijks leven. Er is terecht ook meer aandacht voor de negatieve kanten van fysieke internationale mobiliteit zoals de CO₂-uitstoot als gevolg van het reizen. Duurzaamheid is een thema dat veel leeft onder studenten, maar de vraag is of zij dit ook laten meewegen in hun beslissingen om naar het buitenland te gaan voor studie of stage.

In dit huidige onderzoek hebben we de invloed van de bovengenoemde actuele ontwikkelingen op de buitenlandplannen van studenten meegenomen.

Methodologie

Verspreiding

Voor de verspreiding van de vragenlijst hebben we verschillende kanalen en middelen ingezet. Met hulp van mbo-scholen, hoger onderwijsinstellingen en organisaties zoals Nederlandse Wereldwijde Studenten (NWS) en het VSB-fonds hebben we de vragenlijst via verschillende (sociale media)kanalen verspreid onder Nederlandse studenten en scholieren. De vragenlijst van dertig vragen stond tussen 24 maart en 13 april 2022 uit.

Respondenten

Voor dit onderzoek zijn, naast respondenten die ingeschreven staan bij mbo-scholen en hoger onderwijsinstellingen, ook respondenten meegenomen die net hun eindexamen hebben gehaald of respondenten die tussen de mbo en bachelor of tussen de bachelor- en masterfase in zitten. In dit rapport verwijzen we naar alle respondenten in de bovenstaande categorieën met de term 'studenten'.

In totaal zijn 540 respondenten met de vragenlijst begonnen. In de analyse nemen we de 515 respondenten mee die minimaal de tweede vraag hebben ingevuld: "Heb of had je plannen om in (studie)jaar 2022-2023 naar het buitenland te gaan voor een studie, stage of tussenjaar?"

Bij alle resultaten in dit rapport wordt steeds verwezen naar het aantal respondenten, N-getal, dat een vraag heeft beantwoord. Aangezien sommige respondenten vragen hebben overgeslagen of de vragenlijst niet hebben afgemaakt, kan het N-getal per vraag verschillen.

Verdeling tussen onderwijssectoren

Van de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld, studeert 27% in het mbo, 48% in het hoger beroepsonderwijs (hbo) en 16% in het wetenschappelijk onderwijs (wo). 8% van de respondenten bestaat uit scholieren die de middelbare school (bijna) afgemaakt hebben. De overige 1% studeert op dit moment (nog) niet.

Bij het onderzoek van vorig jaar was de verdeling tussen onderwijssectoren anders. In vergelijking met dit jaar studeerden relatief minder van de respondenten aan een hbo-instelling (21%) en in het mbo (15%), terwijl een groter aandeel in het wo studeerde (43%). Het percentage middelbare scholieren (20%) was vorig jaar ook groter dan bij het huidige onderzoek.

Representativiteit

De daadwerkelijke verdeling van de studentenpopulatie in het studiejaar 2020-2021 over de verschillende onderwijssectoren was als volgt: 38% mbo, 37% hbo en 25% wo. Dit laat zien dat in dit onderzoek hbo-studenten oververtegenwoordigd zijn. Daarentegen zijn mbo- en wo-studenten ondervertegenwoordigd.

Zoals eerder aangegeven is de vragenlijst verspreid via verschillende kanalen, waarbij gebruik is gemaakt van de netwerken van organisaties zoals NWS en het VSB-fonds. Vanwege de ingezette kanalen en het onderwerp van de vragenlijst, is de kans groot dat studenten met buitenlandplannen oververtegenwoordigd zijn in dit onderzoek. Studenten met interesse in een buitenlandervaring zullen eerder geneigd zijn de vragenlijst in te vullen. Dit zorgt voor een selectiebias.

Om de bovenstaande redenen, alsook vanwege het relatief klein aantal respondenten, kunnen we van dit onderzoek slechts beperkte conclusies trekken over de Nederlandse studentenpopulatie in het algemeen.

Resultaten

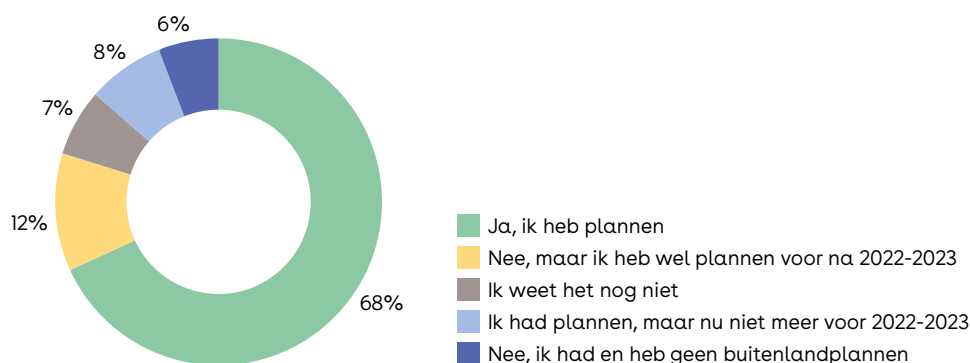
In dit hoofdstuk brengen we de buitenlandplannen van de respondenten voor het komende studiejaar in kaart. Daarnaast verkennen we de factoren die een rol spelen in de keuze om wel of niet over de grens te gaan voor een studie, stage of tussenjaar.

Plannen om naar het buitenland te gaan

Ruim twee derde van de studenten heeft buitenlandplannen voor 2022-23

68% van de ondervraagde studenten gaf aan plannen te hebben voor het studiejaar 2022-2023 (zie figuur 1). Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar, toen 42% van de respondenten plannen had voor 2021-2022. Een kleine groep respondenten (8%) had aanvankelijk buitenlandplannen voor het komende studiejaar, maar heeft die nu niet meer. Bij het onderzoek in 2021 was dit percentage 30%. Verder is 12% van de respondenten wel van plan om naar het buitenland te gaan, maar pas na studiejaar 2022-2023. 7% twijfelde nog of ze zich zou aanmelden voor een studie, stage of tussenjaar in het buitenland, terwijl 6% aangaf helemaal geen buitenlandplannen te hebben gehad.

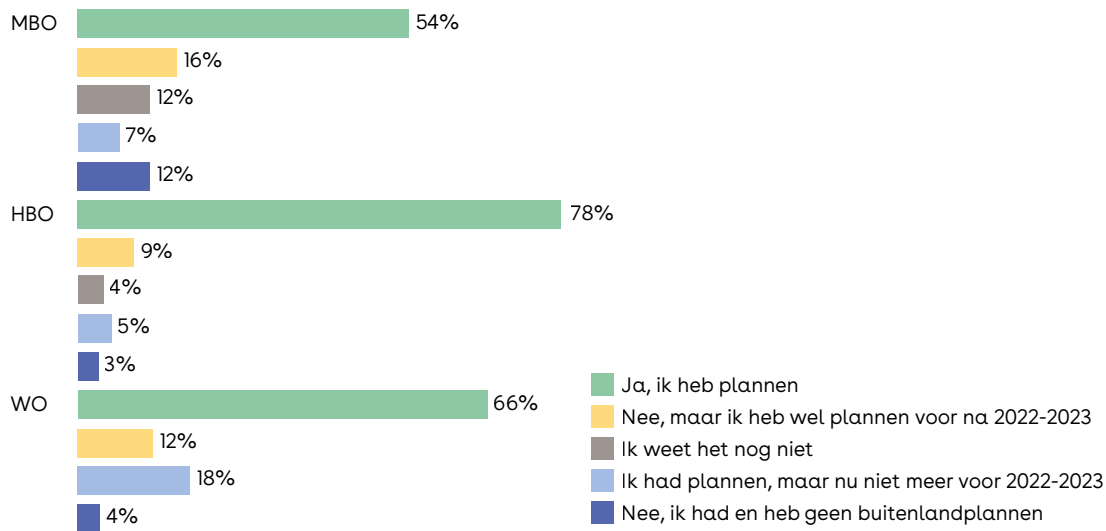
Figuur 1. Antwoord alle respondenten op de vraag: Heb of had je plannen om in (studie)jaar 2022-2023 naar het buitenland te gaan voor een studie, stage of tussenjaar? (N=515)

Hbo-studenten zijn het vaakst van plan om in 2022-23 naar het buitenland te gaan

78% van de hbo-studenten heeft buitenlandplannen voor het studiejaar 2022-2023; voor wo-studenten is dat 66% en voor mbo 54% (zie figuur 2). Er zijn echter wel meer mbo-studenten die plannen hebben voor na het studiejaar 2022-2023 (respectievelijk 16% van de mbo-studenten, tegen 9% voor het hbo en 12% voor het wo). Vooral wo-studenten hebben hun plannen afgezegd (18%).

Figuur 2. Antwoord MBO, HBO en WO respondenten op de vraag: Heb of had je plannen om in (studie)jaar 2022-2023 naar het buitenland te gaan voor een studie, stage of tussenjaar? MBO: (N=136), HBO: (N=244), WO: (N=83)

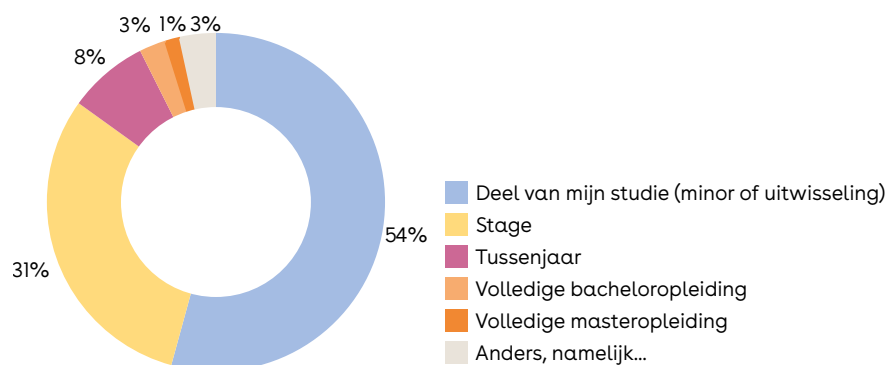

Studie, stage of tussenjaar

Deel van de studie en stage weer de populairste vormen van mobiliteit

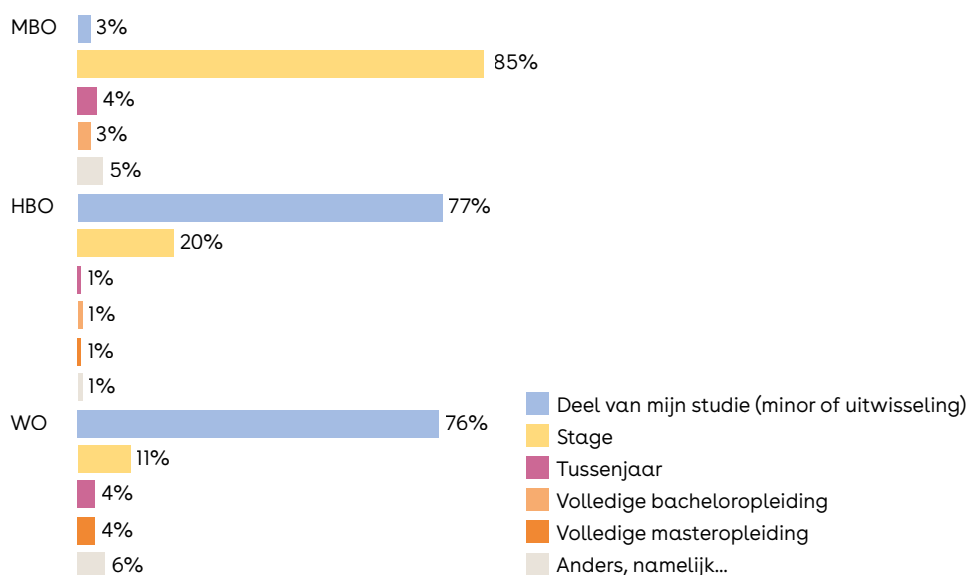
Van de respondenten die aangaf buitenlandplannen voor studiejaar 2022-2023 te hebben, gaat meer dan de helft (54%) over de grens voor een deel van haar of zijn studie (zie figuur 3). Dit is vergelijkbaar met het percentage van vorig jaar (55%). 31% van de studenten is van plan om een stage in het buitenland te lopen terwijl 8% voor een tussenjaar kiest. Net als bij eerdere onderzoeken, gaat slechts een klein percentage (4%) naar het buitenland voor een volledige bachelor- of masteropleiding. De respondenten die "Anders" antwoordden, werd gevraagd hun antwoord te specificeren. Zij gaven als redenen om naar het buitenland te gaan: een uitwisseling die geen onderdeel uitmaakt van de studie, werken als au pair en een summer school.

Figuur 3. Antwoord respondenten die buitenlandplannen hebben op de vraag: Waarvoor ga je in (studie) jaar 2022-2023 naar het buitenland? (N=352)

Er zijn verschillen tussen studenten in de verschillende onderwijssectoren (zie figuur 4). Hbo- en wo-studenten gaan voornamelijk voor een deel van hun studie naar het buitenland (respectievelijk 77% en 76%), terwijl 85% van de mbo-studenten voor een stage gaat. Middelbare scholieren gaan vooral naar het buitenland voor een tussenjaar (81%, N=26).

Figuur 4. Antwoord MBO, HBO en WO respondenten die buitenlandplannen hebben op de vraag: Waarvoor ga je in (studie)jaar 2022-2023 naar het buitenland? MBO: (N=74), HBO: (N=192), WO: (N=54)

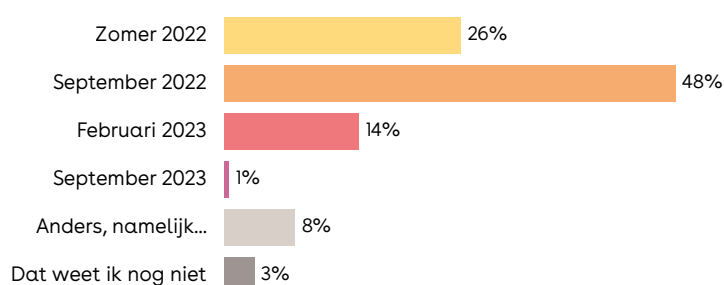

Vertrekmoment

De helft van de studenten vertrekt in september 2022 naar het buitenland

48% van de respondenten is van plan te vertrekken aan het begin van het studiejaar 2022-2023 (zie figuur 5). Ongeveer een kwart van de respondenten met buitenlandplannen (26%) wil al in de zomer van 2022 vertrekken. Verder gaf 14% aan plannen te hebben om in februari 2023 naar het buitenland te vertrekken. De rest van de respondenten kiest voor een ander vertrekmoment (8%) of weet het nog niet (3%). Voor alle sectoren geldt dat september 2022 het meest populaire vertrekmoment is.

Figuur 5. Antwoord respondenten met buitenlandplannen op de vraag: Wanneer ben je van plan om naar het buitenland te vertrekken? (N=345)

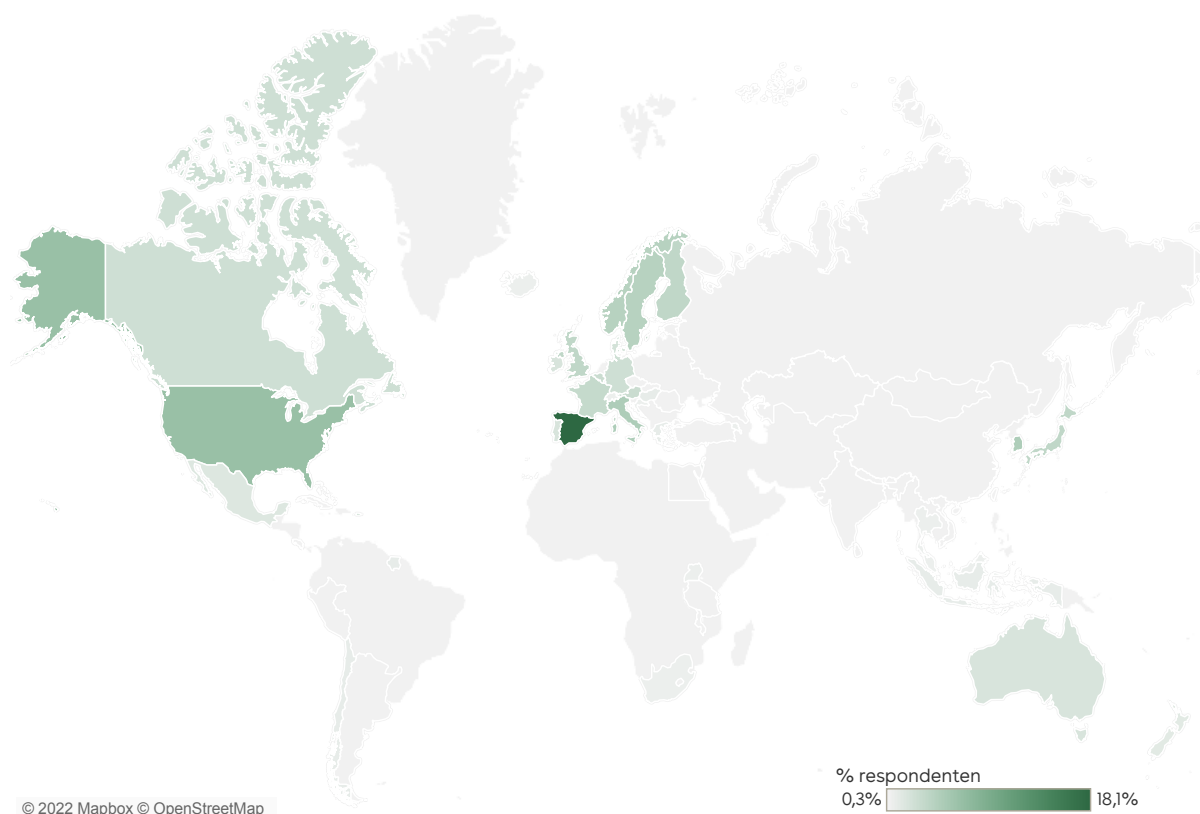
Bestemming

De helft van de studenten kiezen voor een bestemming binnen de EER

52% van de respondenten met buitenlandplannen voor 2022-23 wil naar een land binnen de Europese Economische Ruimte (EER), 35% is van plan naar een land buiten de EER te reizen en 12% weet het nog niet. Voor respondenten die wel weten naar welke bestemming ze gaan blijft Spanje de populairste EER-bestemming (zie figuur 6). Waar vorig jaar 9% van de respondenten met buitenlandplannen naar Spanje wilde, is dat dit jaar bijna 18%. De Noordse landen zijn ook in trek onder Nederlandse studenten: 16% van de respondenten gaat naar Noorwegen, Zweden, Finland, IJsland of Denemarken.

De Verenigde Staten (VS) zijn opnieuw de populairste bestemming buiten de EER voor respondenten die weten naar welke bestemming ze gaan, hoewel het percentage dat van plan is om naar de VS te gaan (7%) omlaag is gegaan. Bij het Verenigd Koninkrijk is er ook een daling geweest, met ongeveer 4% ten opzichte van 9% vorige jaar. In totaal is 15% van plan om voor studie of stage naar Azië te gaan, meer dan bij het onderzoek in 2021 (9%). Binnen Azië trekken Zuid-Korea en Japan de grootste groepen studenten aan.

Figuur 6. Antwoord respondenten met buitenlandplannen op de vraag: Waar ben je van plan naartoe te gaan? (N=298). Exclusief respondenten die hun bestemming nog niet weet.

Uit de meest recente mobiliteitscijfers die beschikbaar zijn blijkt dat in 2019 Spanje het populairste land van bestemming was voor mbo-studenten. Voor hbo- en wo-studenten was dit België (UNESCO, 2019). Onder respondenten van onze vragenlijst die in het mbo en hbo studeren is Spanje de vaakst gekozen bestemming. Voor wo-respondenten is dat Zweden. Daarnaast zijn, onder de deelnemers aan dit onderzoek, hbo- en wo-studenten meer geïnteresseerd in landen buiten de EER, zoals Zuid-Korea en de VS, dan mbo-studenten.

Beurzen

Drie kwart van de studenten heeft aangevraagd of is van plan een beurs aan te vragen

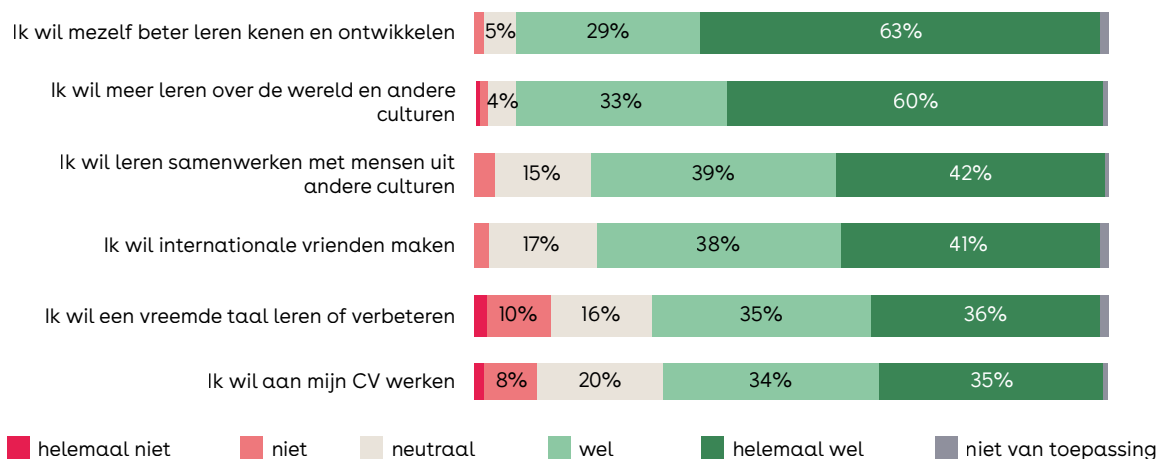
75% van de respondenten met buitenlandplannen voor 2022-2023 is van plan een of meerdere beurzen aan te vragen of heeft dit al gedaan. Deze groep geeft aan vooral aanvragen te hebben gedaan of te willen doen voor de Erasmus+-beurs (84%). Dit percentage is hoger dan vorig jaar (69%). Sommige respondenten hebben de Holland Scholarship-beurs aangevraagd of zijn dit van plan (17%). Deze beurs is ook alleen beschikbaar voor hbo- en wo-studenten. Andere beurzen, zoals de Cultureel Verdragbeurs (CV-beurs), Sino-Dutch Scholarship of een beurs van het VSB-fonds, worden minder aangevraagd (6%). De VSB-beurs is nog niet voor alle mbo'ers beschikbaar. Er loopt momenteel een pilot met een aantal scholen.

Motivatie

Negen op de tien studenten gaat naar het buitenland om zichzelf en de wereld beter te leren kennen

Van de respondenten die buitenlandplannen hadden of hebben vindt 92% persoonlijke ontwikkeling ("Ik wil mezelf beter leren kennen en ontwikkelen") wel een reden om naar het buitenland te gaan (zie figuur 7). "Ik wil meer leren over de wereld en andere culturen" wordt even vaak genoemd (93% van de respondenten). Leren samenwerken met mensen uit andere culturen en internationale vrienden maken worden ook genoemd als beweegredenen door ongeveer acht op de tien respondenten. Een vreemde taal leren of verbeteren lijkt voor relatief minder respondenten motiverend te zijn: 71% van de respondenten geeft aan dat dit het voor hen wel een reden is om naar het buitenland te willen gaan. De resultaten met betrekking tot de verschillende motivaties van studenten zijn vergelijkbaar met de uitkomsten in 2021.

Figuur 7. Antwoord respondenten die buitenlandplannen hadden of hebben op de vraag: In hoeverre zijn of waren de ondergenoemde factoren een reden voor jou om naar het buitenland te willen gaan? (N=416)

Een vreemde taal leren noemen mbo-studenten vaker als beweegreden

Er is weinig verschil tussen de motivaties van studenten uit het mbo, hbo of wo. In vergelijking met de andere sectoren noemen wo-studenten wel vaker het leren over andere culturen als een beweegreden (83% van de wo-studenten noemt dit als reden). Mbo-studenten geven in vergelijking met studenten uit het hbo en wo vaker aan dat het leren van een andere taal en de mogelijkheid om aan het CV te werken redenen zijn om naar het buitenland te gaan.

Op de vraag welke andere redenen respondenten hebben of hadden om naar het buitenland te gaan, noemen veel respondenten de ervaring die een reis naar het buitenland kan bieden, zowel op persoonlijk als op professioneel gebied. Studenten uit het mbo willen ervaringen opdoen, zichzelf leren kennen, en mogelijkheden ontdekken in het buitenland voor hun toekomst. Hbo-studenten noemen hier de ervaringen die ze willen opdoen, de mogelijkheid om nieuwe culturen te ontdekken en het vergoten van hun zelfstandigheid. Voor wo-studenten is het hiervoor genoemde vergelijkbaar; zij geven aan dat ze de wereld willen ontdekken, (werk)ervaring en ideeën op willen doen, en een buitenlandreis zien als onderdeel van hun persoonlijke ontwikkeling.

“Het is een ervaring voor het leven, in die weken leer je meer dan dat je ooit ergens geleerd hebt. Ook is het mooi dat je een nieuwe taal kunt leren en andere culturen beter kunt leren begrijpen.”

Antwoord respondent op de vraag “Welke andere redenen heb of had je voor je plannen om naar het buitenland te gaan?”

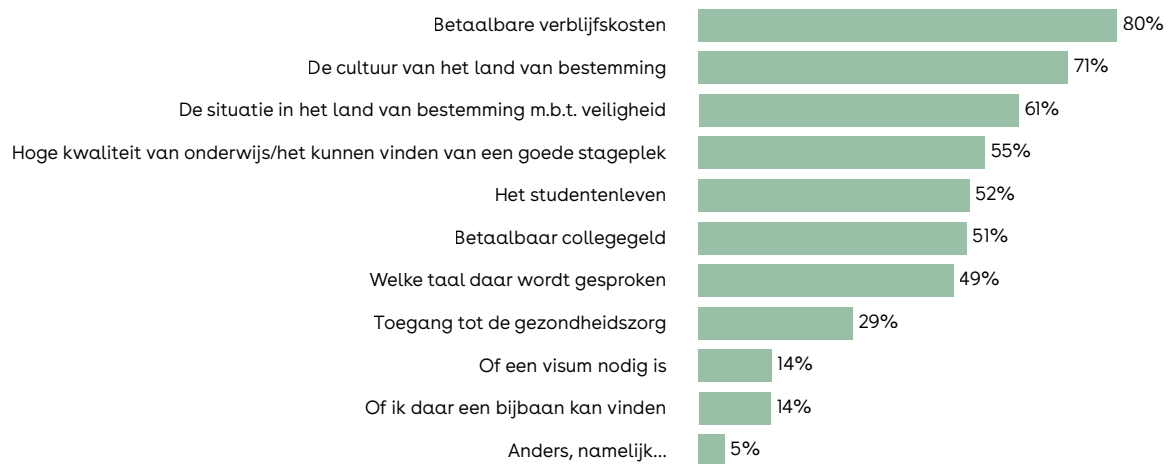
Verblijfskosten, cultuur en veiligheid spelen het vaakst een rol in de keuze voor een bestemming

De vaakst genoemde factoren die volgens respondenten een land aantrekkelijk maken om naartoe te gaan, zijn betaalbare verblijfskosten (80%), de cultuur van het land (71%), en de situatie in het land met betrekking tot veiligheid (61%), zie figuur 8. Administratieve zaken, zoals of een visum nodig is, en de mogelijkheid om een bijbaan te vinden worden minder vaak van belang geacht (14%).

Onder hbo-studenten komen de bovengenoemde factoren het vaakst naar voren. Dit geldt ook voor wo-studenten, maar zij geven bovendien aan dat ook betaalbaar collegegeld een bestemming aantrekkelijk maakt. Mbo-studenten noemen vaker welke taal er in het land wordt gesproken dan veiligheid.

In vergelijking met vorig jaar is hierin een verschuiving te zien. In 2021 vormden veiligheid, kwaliteit van het onderwijs en de betaalbaarheid van het dagelijks leven de top drie van factoren die een land aantrekkelijk maakten. Dit verschil is mogelijk te verklaren doordat ten opzichte van vorig jaar minder wo-studenten de vragenlijst hebben ingevuld. Zij geven namelijk vaker aan dat deze factoren een land aantrekkelijk (kunnen) maken.

Figuur 8. Antwoord alle respondenten op de vraag: Welke factoren zouden een land voor jou aantrekkelijk (kunnen) maken om naartoe te gaan voor een studie, stage of tussenjaar? Meerdere antwoorden mogelijk. (N=464)

Gewijzigde plannen

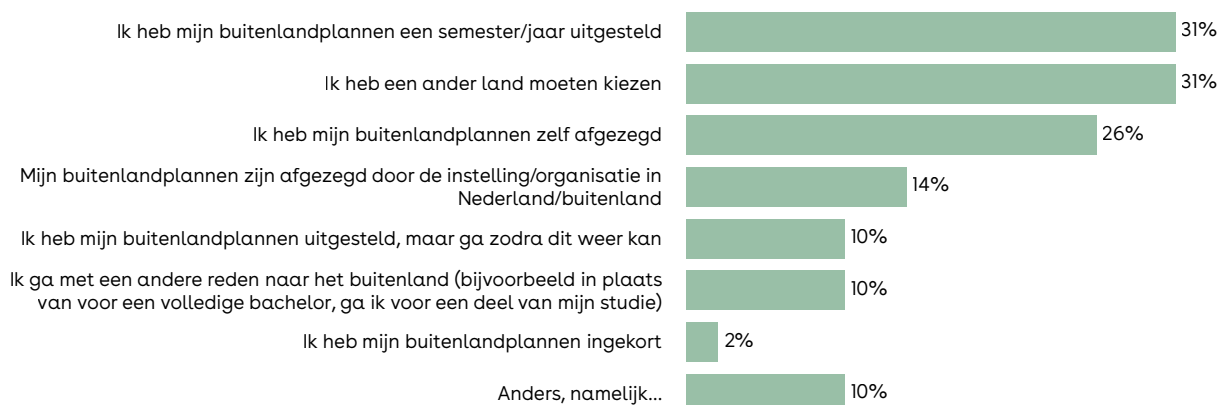
Buitenlandplannen minder vaak gewijzigd in vergelijking met 2021

Van de respondenten die plannen hebben om komend studiejaar naar het buitenland te gaan, geeft een vijfde aan dat hun plannen zijn gewijzigd. Dit is aanzienlijk lager dan in 2021, toen twee derde van de respondenten die plannen hadden om naar het buitenland te gaan, aangaf dat hun plannen op de een of andere manier waren gewijzigd.

Van de respondenten van wie de plannen zijn gewijzigd, heeft 31% zijn of haar buitenlandplannen een semester of een jaar uitgesteld (zie figuur 9). Dit is meer dan in 2021 (18%). Een vergelijkbare percentage van de respondenten gaat zodra het weer kan (2021: 9%; 2022: 10%). Mbo- en hbo-studenten hebben voornamelijk hun plannen veranderd door een ander land te kiezen. Wo-studenten hebben hun plannen afgezegd of uitgesteld.

Aangegeven redenen voor het wijzigen van plannen zijn de coronacrisis of het gevoel of de durf van studenten. Mbo-studenten zijn jonger als ze hun opleiding volgen. Studenten kunnen zich te jong voelen of de leeftijd kan een voorwaarde zijn van de opleiding om naar het buitenland te gaan ("Ik was te jong voor mijn originele plan" zei bijvoorbeeld een respondent vanuit het mbo).

Figuur 9. Antwoord respondenten met gewijzigde of geannuleerde plannen op de vraag: Welke situatie is op jou van toepassing? Meerdere antwoorden mogelijk. (N=100)

Acht op de tien studenten hebben ondanks hun gewijzigde plannen geen studievertraging opgelopen

81% van de respondenten die hun plannen hebben veranderd of afgezegd, zeggen geen studievertraging te hebben opgelopen. In 2021 was dit maar twee derde van de respondenten. Voor 14% van de respondenten is de vertraging beperkt tot één semester of minder. De restende 5% gaf aan een jaar of meer vertraging te hebben opgelopen door de wijziging in plannen.

Een andere bestemming

Een verandering van bestemming betekent meestal dichter bij huis blijven

31% van de respondenten die hun buitenlandplannen hebben gewijzigd, kiest een andere bestemming. Van deze groep gaf twee derde aan dat ze oorspronkelijk naar een land buiten de EER wilden gaan, zoals Australië, de Verenigde Staten of het Verenigd Koninkrijk. Uiteindelijk zal slechts een op de vijf van de respondenten met oorspronkelijke plannen om naar een bestemming buiten de EER te gaan, dit ook daadwerkelijk doen. De meeste van de studenten die eerst naar buiten de EER wilden, zijn nu van plan om naar een bestemming binnen de EER te gaan zoals Spanje, Duitsland, Portugal of Scandinavië. De studenten die in eerste instantie binnen de EER wilden reizen, blijven dat doen, maar kiezen voor een land dichterbij huis; ze gaan bijvoorbeeld in plaats van naar Italië naar Frankrijk of België.

Bepalende factoren

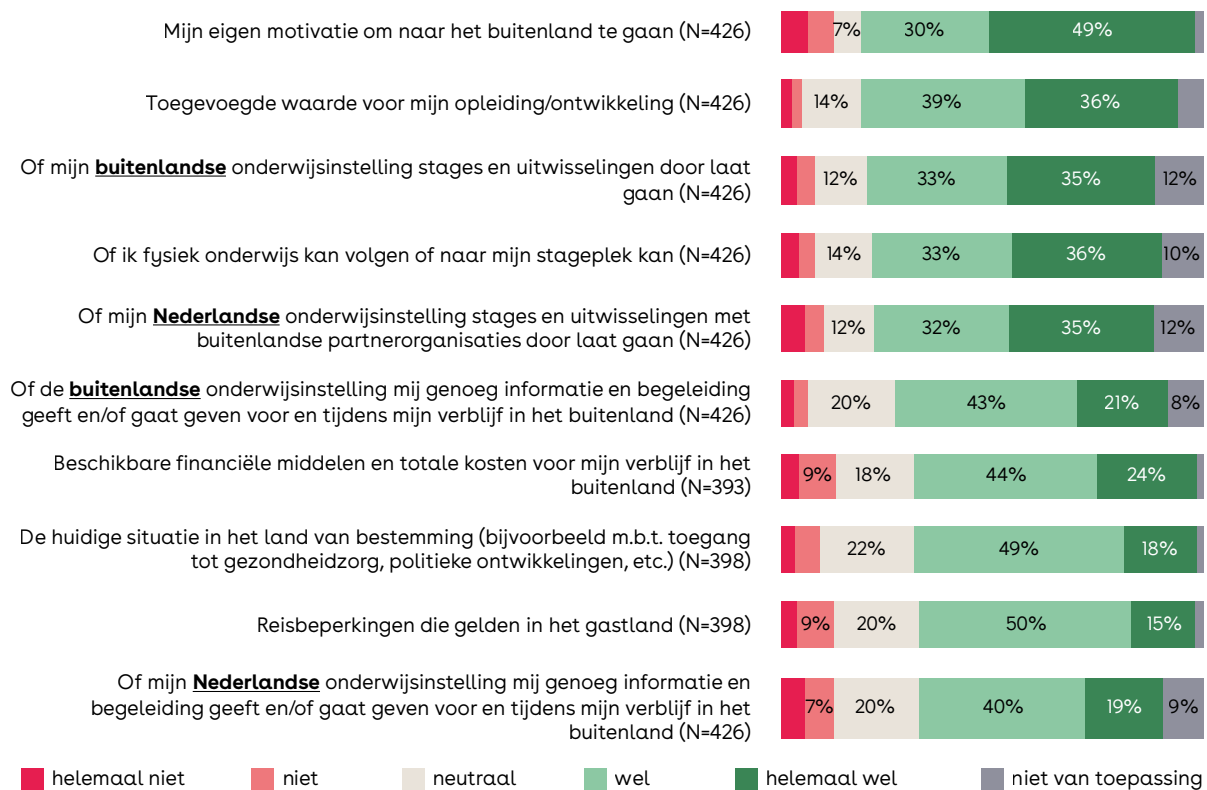
Eigen motivatie om naar het buitenland te gaan vaakst genoemd als bepalende factor

79% van de respondenten gaf aan dat de eigen motivatie een rol in speelt in de keuze om komend studiejaar (niet) naar het buitenland te gaan. Andere vaak genoemde factoren zijn de toegevoegde waarde voor de opleiding/eigen ontwikkeling, of buitenlandse instellingen buitenlandplannen laten doorgaan, of er fysiek onderwijs kan worden gevolgd en of het mogelijk is om naar de stageplek te gaan. Verlies van (bij)baan in Nederland en te ver van familie en vrienden zijn minder vaak bepalend voor respondenten (respectievelijk gaven 11% en 25% van de respondenten aan dat deze factoren invloed hadden op hun keuze).

Als de respondenten worden opgesplitst in verschillende groepen – wel plannen; had plannen maar nu niet meer; plannen voor ná 2022-2023; geen plannen – zijn er verschillen in de factoren zichtbaar die een belangrijke rol spelen in het wel of niet hebben van buitenlandplannen.

Voor respondenten die plannen hebben voor studiejaar 2022-2023 of daarna zijn vooral de eigen motivatie en de toegevoegde waarde voor de opleiding/ontwikkeling belangrijke factoren (N=321). Respondenten die plannen hadden maar nu niet meer, geven aan dat de beschikbare financiële middelen en totale kosten voor het verblijf in het buitenland de belangrijkste factor is (N=20). Respondenten die geen plannen hebben of het nog niet weten, vinden vooral de mogelijkheid om fysiek onderwijs te volgen van belang (N=35).

Figuur 10. Antwoord alle respondenten op de vraag: *In hoeverre spelen de volgende factoren een rol in jouw keuze om in (studie)jaar 2022-2023 (niet) naar het buitenland te gaan of nog geen plannen te hebben? Hieronder de top 10 belangrijkste factoren op basis van het percentage respondenten dat aangaf dat een factor (helemaal) wel een rol speelt. (N aangegeven per factor).*

Financiële overwegingen belangrijker voor mbo-studenten

De vaakst genoemde factoren verschillen ook per onderwijssector. Mbo-studenten (N=87) geven het vaakst aan dat de toegevoegde waarde (voor 71% wel van invloed), beschikbare financiële middelen (69%) en de eigen motivatie (64%) een rol spelen in de keuze om naar het buitenland te gaan. In vergelijking, voor respondenten uit het hbo (N=200) en wo (N=66) worden beschikbare financiële middelen respectievelijk door 66% en 60% van invloed geacht.

Hbo-studenten noemen het vaakst de eigen motivatie (84%), de beslissing van buitenlandse instellingen om plannen door te laten gaan (81%) en de toegevoegde waarde (80%) van de ervaring als factoren die invloed hebben op hun buitenlandplannen.

Voor wo-studenten zijn de drie meest genoemde factoren de eigen motivatie (78%), de beslissing van Nederlandse instellingen (74%), en de beslissing van buitenlandse instellingen om plannen door te laten gaan (74%).

Wanneer respondenten in een additionele open vraag werden gevraagd naar overige factoren die invloed hebben op hun buitenlandplannen, gaven ze de volgende antwoorden: de coronacrisis (N=10), nationale en internationale ontwikkelingen, de oorlog in Oekraïne (N=6; zie ook *Invloed van actuele ontwikkeling*), de situatie in het land van bestemming, en onduidelijkheid en onzekerheid in het organiseren van de buitenlandplannen.

“Ik hoor erg vaak ‘was ik maar naar het buitenland gegaan, of had ik dat maar gedaan.’ Dit stimuleert mij om het vooral wél te doen, ondanks dat er veel dingen bij komen kijken. Natuurlijk kijk ik niet alleen naar de mening van een ander, maar dit speelt zeker wel een rol bij mijn keuze.”

Antwoord respondent op de vraag “Zijn er nog andere factoren die een rol spelen in jouw keuze om in (studie)jaar 2022-2023 (niet) naar het buitenland te gaan of nog geen plannen te hebben?”

“De situatie met Rusland en de situatie omtrent Covid.”

Antwoord respondent op de vraag “Zijn er nog andere factoren die een rol spelen in jouw keuze om in (studie)jaar 2022-2023 (niet) naar het buitenland te gaan of nog geen plannen te hebben?”

Invloed van actuele ontwikkelingen

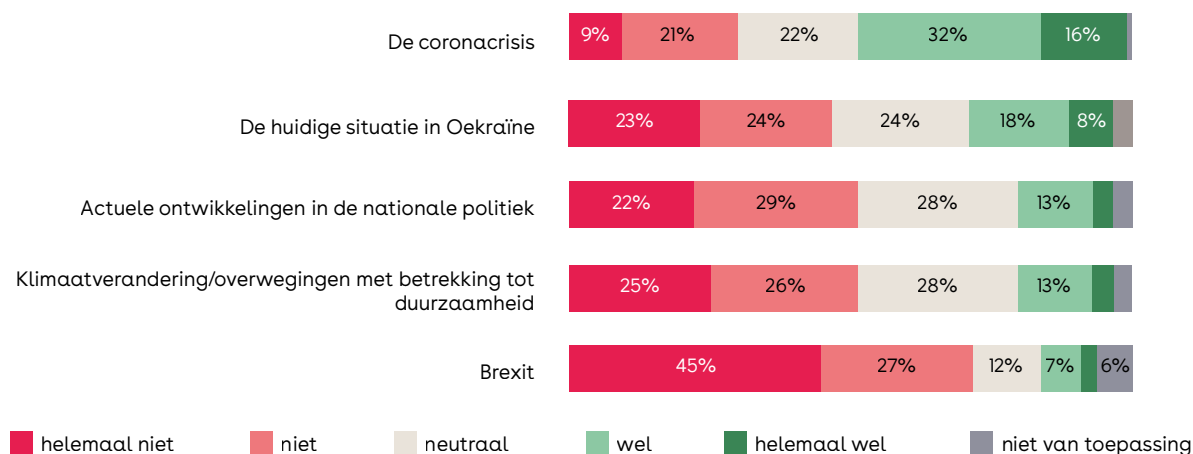
Voor nagenoeg de helft van de studenten heeft de coronacrisis nog steeds invloed

48% van de respondenten gaf aan dat de coronacrisis (veel) invloed heeft op zijn of haar buitenlandplannen (zie figuur 11). Brexit heeft van de gevraagde factoren de minste invloed; 10% van de respondenten zegt dat Brexit een rol speelt in hun buitenlandplannen. Dit kan komen doordat een deel van de studenten sowieso niet geïnteresseerd was om naar het VK te gaan voor studie of stage.

In vergelijking met respondenten uit het hbo (10%) gaven zowel wo- als mbo-studenten vaker aan dat klimaatverandering en overwegingen met betrekking tot duurzaamheid invloed hebben op hun buitenlandplannen (respectievelijk 24% en 23%).

Andere actuele ontwikkelingen die een rol spelen in de buitenlandplannen van respondenten, zijn onder andere een eventuele financiële crisis of de financiële situatie van respondenten zelf, ontwikkelingen in de thuissituatie, en de veiligheid en de politieke situatie in het land van bestemming.

Figuur 11. Antwoord alle respondenten op de vraag: In hoeverre spelen de volgende actuele ontwikkelingen een rol in jouw buitenlandplannen? (N=351)/ In hoeverre spelen de volgende actuele ontwikkelingen een rol waarom je (nog) geen plannen hebt om naar het buitenland te gaan? (N=34)

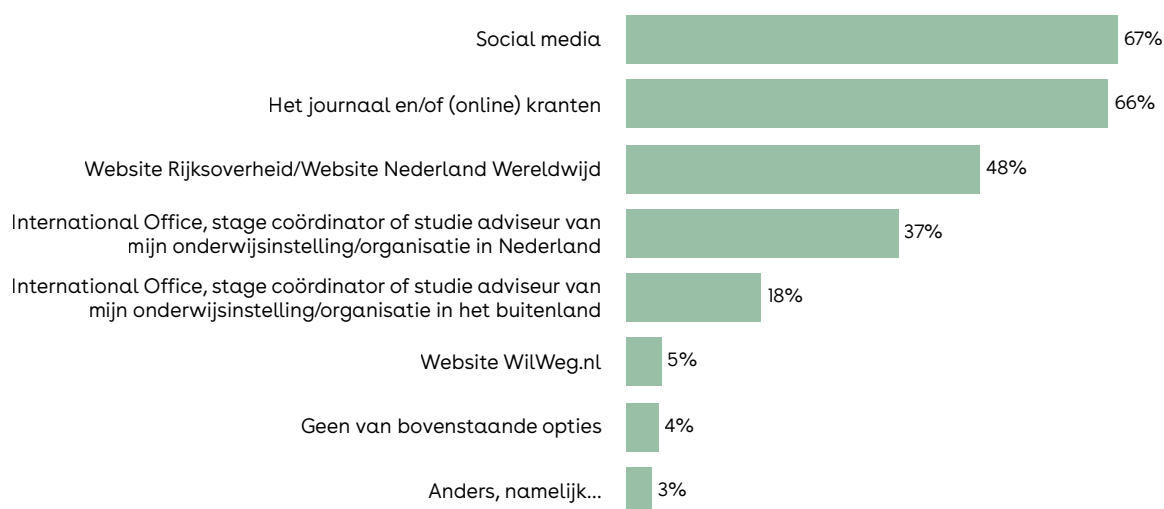

Twee op de drie studenten blijven op de hoogte via sociale media over de gevolgen van actualiteiten voor hun buitenlandplannen

Respectievelijk 67% en 66% van de studenten maken gebruik van sociale media of het journaal en/of (online) kranten om op de hoogte te blijven van actualiteiten (zie figuur 12). 48% van de respondenten maakt gebruik van de website van de Rijksoverheid en/of Nederland Wereldwijd. Naast informatievoorziening vanuit de Nederlandse en buitenlandse onderwijsinstelling of organisatie, blijven respondenten op de hoogte via onder andere de website WilWeg.nl.

Wo-studenten gaven in vergelijking met andere studenten vaker aan gebruik te maken van het journaal en/of online kranten (69% van wo-respondenten). Mbo-respondenten noemden het vaakst sociale media als informatiebron over actualiteiten.

Figuur 12. Antwoord respondenten die buitenlandplannen hadden of hebben op de vraag: Hoe blijf je op de hoogte over de gevolgen van actualiteiten (bijvoorbeeld de coronacrisis, Brexit, de oorlog in Oekraïne) voor jouw buitenlandplannen? Meerdere antwoorden mogelijk (N=348)

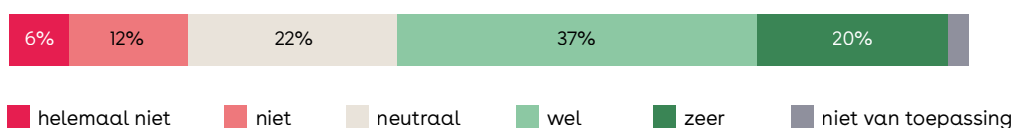

Interesse in andere vormen van internationale ervaring

Meer dan de helft geïnteresseerd in een internationale ervaring vanuit Nederland

57% van alle respondenten had interesse om mee te doen in een internationaal project in Nederland, bijvoorbeeld (online) samenwerken met buitenlandse studenten of met een bedrijf waar veel Engels gesproken wordt. 22% van de respondenten staat neutraal hier tegenover en 18% heeft er geen interesse in (zie figuur 13).

Figuur 13. Antwoord respondenten op de vraag: In hoeverre ben je geïnteresseerd om mee te doen aan een internationaal project in Nederland, dus bijvoorbeeld samenwerken met buitenlandse studenten in je stad of online samenwerking met bedrijven en organisaties in Nederland waar veel Engels wordt gesproken? (N=382)

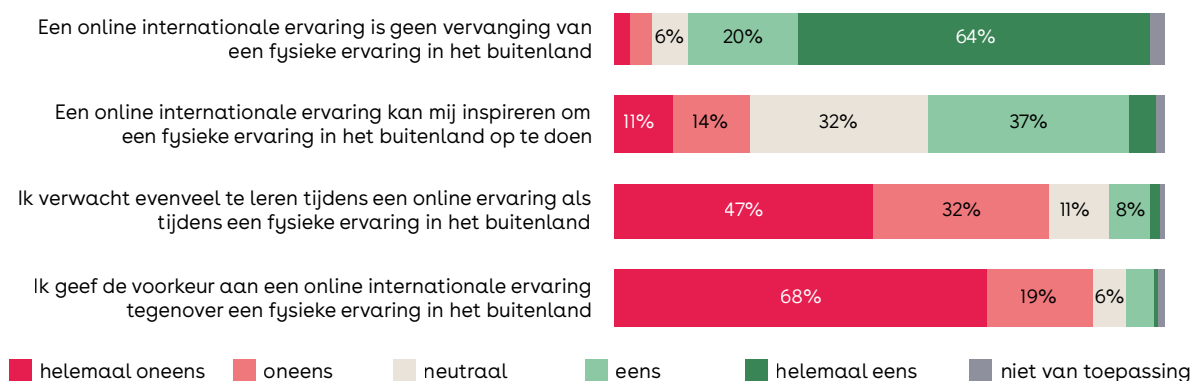

Wat vinden studenten van de (online) alternatieven?

Online internationale ervaring geen vervanging voor fysieke mobiliteit, maar kan wel inspireren

Het merendeel van de respondenten (84%) vindt online internationaliseringsactiviteiten geen vervanging van een fysieke ervaring in het buitenland (zie figuur 14). Tegelijkertijd is 42% het er (helemaal) mee eens dat een online internationale ervaring inspiratie kan bieden om een fysieke buitenlandervaring te gaan opdoen. 21% van de respondenten verwacht evenveel te leren tijdens een online ervaring als tijdens een fysieke ervaring of staat hier neutraal tegenover. Toch heeft een fysieke ervaring in het buitenland de voorkeur van de grote meerderheid (87%). Negen op de tien hbo- en wo- studenten gaven zelfs aan een sterke voorkeur te hebben voor een fysieke ervaring ten opzichte van een online ervaring.

Figuur 14. Antwoord respondenten op de vraag: In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen? (N=369)

“Als ik een soortgelijke stage kan vinden in Nederland die fysiek is, gaat hier mijn voorkeur naar uit. Van een online internationale ervaring leer je minder vaardigheden en de belevenis is veel minder waardevol, maar het kan mij wel motiveren om later alsnog de fysieke ervaring in het buitenland te willen doen.”

Toelichting bij stellingen over online internationale ervaring.

Respondenten lichten toe dat een fysieke ervaring in het buitenland de mogelijkheid biedt om je volledig onder te dompelen in een andere cultuur. Een fysieke ervaring dwingt studenten om uit hun comfortzone te stappen. Een online internationale ervaring is geen vervanging van een fysieke ervaring, maar kan – zo merkt een respondent op – wel mogelijkheden bieden voor studenten die momenteel niet naar het buitenland kunnen, of inspiratie bieden om naar het buitenland te gaan.

“Ik vind dat een buitenlandse ervaring iets is wat je fysiek mee moet maken, alleen op die manier kan je met je eigen ogen en handen waarnemen hoe het er in dat land aan toegaat. Achter een computerscherm heb je niet dezelfde ervaring/verwondering. Wat mij betreft zou een online ervaring mensen wel kunnen inspireren om daadwerkelijk naar het buitenland te gaan, maar het is geen vervanging van een fysieke ervaring.”

Toelichting bij stellingen over online internationale ervaring.

Conclusies

Meer interesse in een buitenlandervaring onder studenten

Ruim twee derde van de ondervraagde studenten heeft buitenlandplannen voor het aankomende studiejaar 2022-2023. Een kleine groep studenten (8%) heeft besloten om hun buitenlandplannen niet door te zetten. Bij het onderzoek van vorig jaar was deze groep veel groter, namelijk 30% van het totaal. Een op de vijf studenten met buitenlandplannen voor het komende studiejaar heeft zijn of haar plannen op de een of andere manier moeten wijzigen, bijvoorbeeld door ze uit te stellen of een ander land te kiezen. In 2021 was dit twee derde. Dit kan te maken hebben met de opheffing van reisbeperkingen en andere coronamaatregelen in dit studiejaar, zowel in Nederland als in het buitenland.

Invloed van corona op de buitenlandplannen van studenten blijft groot

Hoewel er dit jaar minder buitenlandplannen verhinderd blijken te zijn geweest dan in 2021, geeft bijna de helft van de studenten (48%) toch aan dat de coronapandemie (veel) invloed heeft op de keuze om wel of niet naar het buitenland te gaan. De Brexit lijkt relatief weinig invloed op studenten te hebben.

In vergelijking met studenten uit het hbo, geven zowel wo- als mbo-studenten vaker aan dat overwegingen met betrekking tot duurzaamheid invloed hebben op hun buitenlandplannen (respectievelijk 24% en 23%). Onder de hbo respondenten is dat een op de tien studenten.

Europa blijft populair onder Nederlandse studenten. Ruim de helft van de studenten met buitenlandplannen gaat naar een land binnen de EER, terwijl een derde buiten de EER reist (de rest weet hun bestemming nog niet). De vaakst genoemde factoren die een land aantrekkelijk maken om naartoe te gaan, zijn betaalbare verblijfskosten, de cultuur van het land en veiligheid in het land van bestemming. Mbo-studenten noemen de taal die er gesproken wordt relatief vaker dan ho-studenten.

Deel van de studie in het buitenland weer de populairste vorm van mobiliteit

Meer dan de helft van de studenten met buitenlandplannen voor het aankomende studiejaar gaat over de grens voor een deel van haar of zijn studie. Daarnaast is bijna een derde van plan om een stage in het buitenland te doen, terwijl 8% voor een tussenjaar kiest. Een tussenjaar is de populairste vorm van mobiliteit onder middelbare scholieren met buitenlandplannen. Slechts een klein gedeelte (4%) van de ondervraagden is van plan naar het buitenland te gaan voor een volledige bachelor- of masteropleiding.

Naar het buitenland om zichzelf en de wereld beter te leren kennen

Negen op de tien studenten noemt persoonlijke ontwikkeling als een reden om over de grens te gaan voor studie, stage of tussenjaar. Meer leren over de wereld wordt even vaak genoemd. Daarnaast worden samenwerken met mensen uit andere culturen en internationale vrienden maken door ongeveer acht op de tien studenten als beweegredenen gezien. In vergelijking met hbo- en wo-studenten geven mbo-studenten vaker aan dat ze naar het buitenland willen om een andere taal te leren of om aan het CV te werken.

Bij de keuze om wel of niet naar het buitenland te gaan is de eigen motivatie de vaakst genoemd overweging onder studenten uit het wo en het hbo. Mbo-studenten vinden het vooral belangrijk of een buitenlandervaring toegevoegde waarde heeft voor de opleiding/eigen ontwikkeling.

Online onderwijsvormen bieden mogelijkheden

Ten opzichte van eerdere onderzoeken lijken studenten positiever te staan tegenover online vormen van internationalisering. Het grote merendeel van de ondervraagde studenten ziet de online varianten echter niet als volwaardige vervanging voor een fysieke buitenlandervaring. Wel geeft een groot deel van de studenten aan dat een online internationale ervaring inspiratie kan bieden om een fysieke buitenlandervaring te gaan opdoen.

Aanbevelingen

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek hebben we de onderstaande aanbevelingen voor mbo-scholen, universiteiten en hogescholen; deze zijn mede voortgekomen uit een rondetafelsessie met internationaliseringsmedewerkers in het mbo en het ho (mei 2022):

- De coronacrisis blijft een rol spelen in de keuzes van studenten m.b.t. mobiliteit. Geef zo veel mogelijk duidelijkheid over de coronaregels in het land van bestemming en hoe je school of instelling omgaat met de regels. Geef uitleg over de kleurcodes en de risico's als een kleurcode van geel naar oranje/rood verandert.
- Zorg ervoor dat wat een student in het buitenland leert past in het curriculum en bij de student zelf. De toegevoegde waarde van een buitenlandervaring voor de eigen opleiding/ontwikkeling is een belangrijke overweging. Om de gewenste [leeropbrengsten](#) te behalen is een goede match met de partnerinstelling of het buitenlandse bedrijf van groot belang.
- Wijs studenten op de mogelijkheden voor duurzame keuzes, bijvoorbeeld de beschikbare beurzen om op een duurzame manier op de bestemming te komen. Studenten hebben behoefte aan meer voorlichting op dit gebied, zo laat een aankomend rapport van Nuffic zien.
- Blijf je partnerschappen met Europese instellingen en leerbedrijven onderhouden, want de meeste studenten gaan graag over de grens binnen Europa. Zorg natuurlijk ook voor samenwerkingsverbanden met instellingen en bedrijven in veilige non-EER landen waar verblijfskosten betaalbaar zijn.
- Breng de mogelijkheden om internationale ervaring op te doen onder de aandacht bij studenten die er niet bekend mee zijn of die niet kunnen/durven/willen. Gebruik hiervoor vooral je collega's die persoonlijke contacten hebben met studenten. Denk bijvoorbeeld aan diversity officers, contactpersonen van studenten met een functiebeperking, studieloopbaanbegeleiders, decanen, stagebegeleiders en afstudeerdocenten. Lees meer [tips voor ho-instellingen om mobiliteit inclusiever te maken](#).
- [Leg Internationalisation at home vast in het curriculum](#). Door blended en online vormen van mobiliteit kunnen ook studenten die niet de mogelijkheid hebben om naar het buitenland te gaan [internationale competenties](#) opdoen.

Referenties

Nuffic (2018) [Internationalisering in beeld 2018](#)

Nuffic (2020) [Gaan studenten in 2020-2021 nog naar het buitenland?](#)

Nuffic (2021) [Over de grens tijdens de pandemie](#)

Nuffic (2022) [Incoming degree mobility in Dutch higher education 2021-2022](#)

Colofon

Auteurs

Ruth Verhoeff
Elli Thravalou
Stefan Kruszel
Kasia Bruning
Saoradh Favier

Ga naar www.nuffic.nl/ccl voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

Nuffic Kortenaerkade 11 2518 AX Den Haag
Postbus 29777 2502 LT Den Haag
T 070 4260 260 www.nuffic.nl